

Verbenacae
confid.

Verbenacae duae habentur species, recta, & quamvis inam vocant. Hanc tam esse voluit, quae in *libro de herbis*, illa quae *perpetua* Dioscoridi dicitur. Recta haec dicta est, quod singulari caule, ipsique; admontali, sine ramis asurgat. Super na altera, quod caules, & ramus non ita rectos erigat, sed circumquaque diffundat, cuiusmodi est vulgaris Verbenaca, quae legitima in *libro de herbis* mihi perpetua fuerit. Ceterum utramque nuncupant vni co tantum caule, & vnica radice constantem (si vna fateri debeo) ea me *quasquam vnica est*, quae necis omnibus legitimam referat, & si non desint qui velint verbenacam hanc tam esse plantam, quam res de siderite superius agentes, vno ibi loco pinximus. Verum cum videam hanc plantam, ab vna radice plures edere caules ipsosque; non coccenales, sed sequecubiales, sed haud subalbicantia, & flores in caule verticillatim prodeuntes, vt in *Marrubio*, ac nulla in parte aliquid gerere, quod cum vulgaris Verbenaca cognitionem praese ferat, ego quidem ad credendum adduci nequeo, hanc herbam esse Verbenacam, *perpetua* dicitur, obseruati ego saepe, ubi vulgaris Verbenaca plurimum provenit, esse quasdam ipsius plantas, quae caules rectos edant, quasdam vero, quae humi ferè procumbant, quo factum est, vt sufficeret, hinc fortasse harum differentiam suspicasse eos, qui rectam Verbenacam, & supinam faciunt. Mouit me ad hoc Plinius, qui partem inter has intercedere differentiam scribit. Verum id mihi nunquam certum statuere volui. Videant & examinent quoque alij differentiam hanc, & eos sit quos; iudicij. Hinc fit, vt in suo insigni de stuprum historia commentario Fuchsum vnum alioque eruditissimum, aperte errasse esse simem; quippe qui discriminis causa Verbenacae rectae florem luteum tribuat. Quod tamen in Dioscoride mihi nunquam licuit inuenire: quemadmodum neque in Plinio, qui vtraque Verbenacae speciem libro 25. cap. 9. his verbis describit. Nulla tamen *Romanae nobilitatis plus habet quam hierabatae*, aliqui peristereon, iusiri verbenacam vocant. Haec est, quam, legatos ferre ad bestes indicauimus. Hac Iouis mensa verritur, comus purgantur, laborantique. Genera eius duo sunt: foliosa, quam semenium putant: has rarioribus folijs. Ramuli vtriusque plures, tenues, cubitales, angulosi. Folia minima, quam querens, angustioraque, diuisius maioribus: flos glaucus: radix longa, tenuis. Vtriusque in planis aquis. Quae non distinguunt, sed vnum omnino genu, faciunt, quoniam vtraque eodem effectu habeat. Vtraque sustinent Gallis, & praecinnunt ressona. Sed magis vique circa hanc insanunt. Hac perunclos impetrare quae velint existimant, febres abigere, amicitias conciliare, nullique non verbo mederi. Colligi circa canis ortum debere, ita vt ne luna, aut sol conficiatur, satis ante, & melle terra ad piamentum datis. Circumscriptam ferro effudi sinistra manu, & in sublime tolli: sicari in umbra separatum, folia, caulem, radicem: haec Plinius. Ex quibus verbis, vt arbitror, facile deprehendi potest error Fuchsij Brunfelsium forte secuti, quod in suis de plantarum historia commentarijs pinò editis, pro Verbenaca femina tam plantam depinxerit, quae a Dioscoride, ceterisque antiquis scriptoribus Erigeron, siue Senecio nuncupatur, tamen sententia sententia libro primo de compositione medicamentorum in vltima methodo, rectam verbenacam perperam, meo iudicio, alteram senci speciem esse contendat. Ceterum haud neglectus Galeus nullum, vel paruum inter vtrasque verbenacas discrimen esse, breuiter de eorum viribus sub vna tantum specie differunt vocat. Simplicitum medicamentorum, sic inquit. Verbenaca ideo peristereon appellata est, quod in ea peristere, hoc est, colun haerentur. Vm habet adeo deficcantem, vt vulnera conglutinet. Et libro secundo de compositione pharmacorum secantium locos, de antiquo capitis dolore scribens, sic inquit. Omnium porò longe maxime discutit, & perscctè conuulsos verbenaca recta, maxime viridis: imò & arida cum radicibus, & simul cum ferpylo, oleo incocta. Coniuncta etiam ad ea crocodiliadis maxime iuxta aquas nascentis radix. Quin & ipsam per se verbenacam, si oleo incoxeris, caputque; inae rigaueris, omni capitis aetio antio ex frigiditate, aut ex crassis humoribus orto medeberis. Primum Verbenacae genus Graecis *peristereon*, & *peristereon* ipse vocant: Latini, Verbenaca recta. Alterum vero genus Graecis *libra*, & *peristereon* vltius appellatur: Latini, Verbenaca supina. In vniuersum Italis Verminacola, Berbena, & Berdenaca nominatur: Germanis, Eijfen kranz.

Verbenacae
res ex Gal.

Nomina.

Αστρογάλυς.

ASTRAGALVS.

CAP. LVII.

α Μεβ. αστραγάλυς, i
αστρογάλυς, i
αστρογάλυς, i
αστρογάλυς, i
αστρογάλυς, i
αστρογάλυς, i
αστρογάλυς, i
αστρογάλυς, i
αστρογάλυς, i
αστρογάλυς, i

Astragalus parvus est à terra frutex, folijs, & ramis cicori similis: flore purpureo paruo: radice rotunda à raphani modo grandi, & adnatas appendices firmas habet, nigras, praduras, ueluti cornua, in er le implicatas, grosse adstringens. Nascitur in uentosis, opacis, & in nivalibus, cò Memphis Arcadiae scater. Aluum sistit, radix in uino pota: urinam mouet: uerufus ulceribus sicca efficitur inpar gitur: sanguinem supprimit. agrè propter duritiã tunditur.

Astragali cō-
fid.Astragali ui-
res ex Gal.

Nomina.

Astragali planta, quam in commentarijs nostris antea editis appingi curauimus, eam diligentius à nobis inspecta sit, & quodam in ea desiderari videntur, quae Astragali propria sunt, non libuit hæc eam recedere. Astragalus aliter à Plinio, quam à Dioscoride describitur. Plinius siquidem libro 26. cap. 8. Astragalus his notis representauit. Astragalus, inquit, folia habet longa, mesius multis, obliqua, circa radices: caules tres, aut quatuor: flos in ebno hyacinthi: radices villosas, implicatas, rubras, praduras. Nescitur in petrosos, apricis, & in eodem nivalibus, sicut Phoenice Arcadiae. Meminit Astragali Galenus libro 6. simplicitum medicamentorum, ubi ita scriptum reliquit. Astragalus frutex est exiguus, radices habens adstrictiores, quam nobrem etiam in numero est non instruendè exiccantium. Nam vlcera petersa cicatrice obauit, & aluum fluxu tentatum sistit: si quis in uino decoctam radicem bibat. Plurimum huius fruticis proventus est in Phoenice Arcadiae. Is Graeco nomine αστρογάλυς dicitur: Latino similiter Astragalus: Italico, Astragalo.

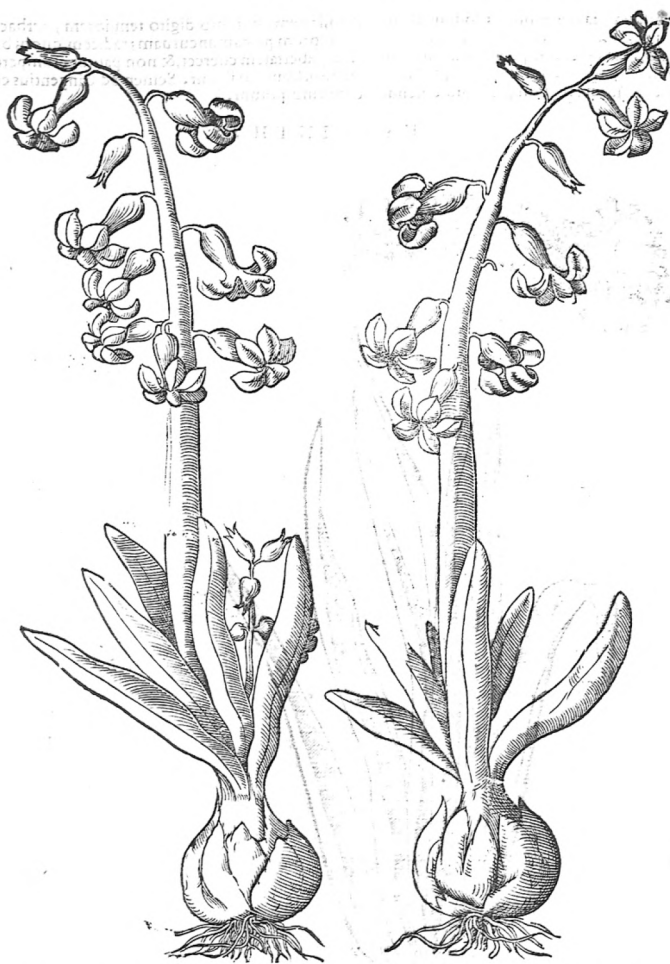
T. 401. HYACINTHVS, P. 401. CAP. LVIII.

HYacintus folia habet bulbi; dodrantalem caulem, lauem, minimo digito tenuiorem, herbacei coloris; comam procumbentem florum purpureorum plenam, incuruam; radicem quoq; bulbaceam: Quae, ut creditur, pueris cum vino albo illita, pubertatem coercet, & non patitur erumpere: sifit alium pota, & urinam impellit; phalangiorum moribus auxiliatur. Semen adstringentius est, zheriacis expetum: regium morbum emendat, cum vino porum.

HYACINTHVS.

HYACINTHVS ORIENTALIS.

Hyacinthi cō
sideratio.

Hyacinthi vi
res ex Gal.

HYacintbus in vniuersum in campestribus inter se getet, & in Syluis pronenit: folijs, & radicibus bulbaceis: caule de-
drantali, viridi, tenui, leuiq;: floret cum violis circa finem Martij, & Aprilis initiū: florentem emittit comam,
ad usq; caulis medio vsq; ad summum purpureis circumdatum floribus, qui maturercentes ad terram incuruantur, perdu-
rantq;: cuius anteaquam contabescant. Heruicis nostris Hyacintus vulgo vocantur Cipolle canine. Flores primo statim ex-
ortu nostrates pueri colligunt ob purpurei coloris prestantiam. Aliud HYACINTHI genus, quod ORIENTALE as-
pellare placuit, misit ad me Iacobus Antonius Cortusius, rei herbarie sit. diuissimus, quod sibi missum ex Orientalibus ve-
gionibus ferebatur. vnde nos illi Orientalis nomenclationem addidimus. Hyacintus vides memorat prodidit Galenus li-
bro 8. simplicium medicamentorum, sic inquit. Hyacintus radix bulboja est, ordinis primi in desiccando: secundi vero
completi, aut certe tertij incipientis in refrigerando. Itaque pueros diutissime seruare impuberes illa cum vino creditur.
Semen leuiter extergit, & adstringit: quamobrem & ipse regio marbo laborantibus exhibetur in vino, ordine quidem ter-
tio quadantenus desiccans, ceterum in medio consistens caliditatis, ac frigiditatis. Planta Græcis ὄκινθος, Latinis item
Hyacintus appellatur: Italis, Iiacinto: Germanis, Metzeren blomen. Hispanis, Mayos flores: Gallis, Vacet.

HYACINTHVS ORIENTALIS ALTER.

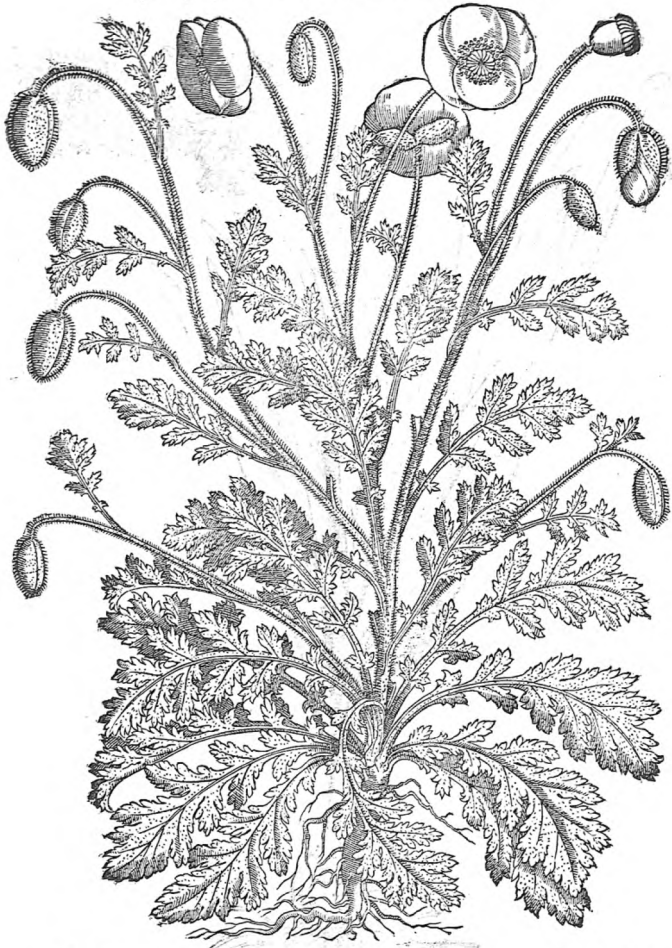

Mikser p. 106.

PAPAVER ERRATICVM.

CAP. LIX.

Papaver erraticum, quod rhœada vocant, vere quidem in arvis cum hordeo nascitur: flore protinus deciduo, vnde & nomen apud Græcos accepit. Folia erucæ, aut origano, aut cichorio, aut thymo similia spectantur, sed longiora, diuisa, scabra: iuncea ei caulis, rectus, cubitalis, asper; flos sylvæstris anemones puniceus, interdum albus: oblongum caput, sed quàm anemones minus; semen rufum; radix longa, subalbida minoris digiti crassitudine, gustu amara. Huius capita quinque, aut sex in vini cyathis tribus ad dimidias decocta, potui dabis, quibus somnus accersendus est. Semina acetabuli mensura ex aqua mulsâ pota, aluum leniter emolliunt: ad idem præstandum mellitis placen tulis, & dulciariis libis admiscentur. Folia cum calycibus illita, inflammationes sanant; eorundem fottu, & perfusione somnus allicitur.

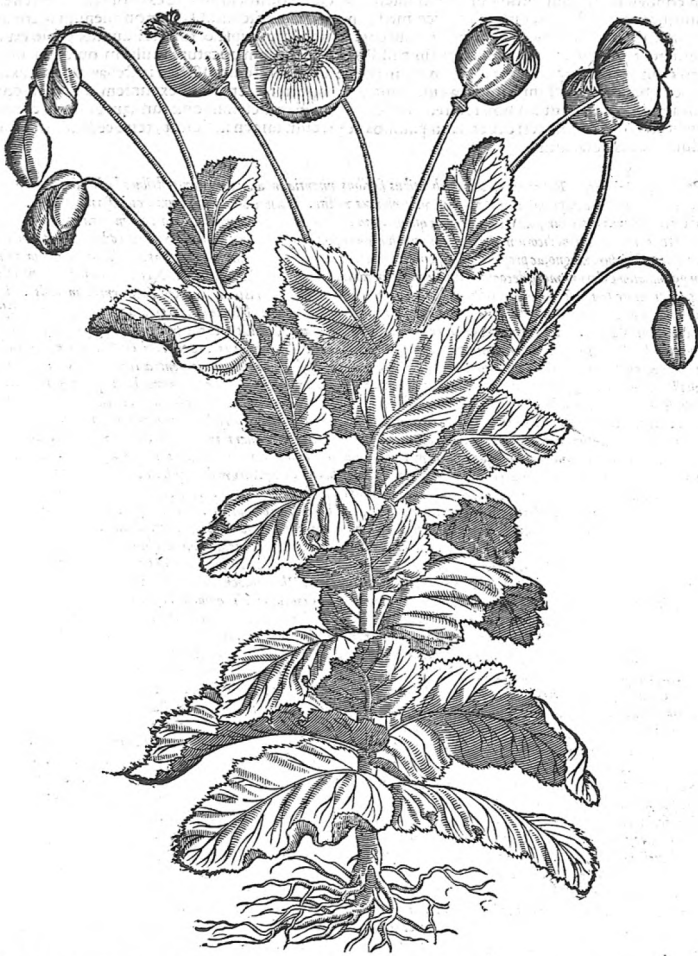

Μάκρον υψιστος.

PAPAVER SATIIVM.

CAP. LX.

E Satiui papaveris genere, quod hortenſe eſt, ſemen in panem denſatur, qui ſanis in uſu ſit: eo etiam
 ex melle pro ſeſama uiuntur: thylacitin uocant. Capitulum habet longum, & ſemen candidum.
 Syueſtre uero caput habet inſidens, demiſſumq; & nigrum ſemen: quod pithius nominatur: nonnul- 60
 lis tamen & ipſum rhœas dicitur, quoniam eius ſcapo lacteus ſuccus emanat. Tertium magis ſylueſtre,
 & ad medicinas ualentius, multo his longius, productiore capitulo. Omnium in commune natura re-
 frigeratrix. quare ſi capita ipſa, & folia decoquantur in aqua, ſomnum fori conciliabunt. Bibitur de-
 coctum contra uigilias. Calyces cum polenta triti, & cataplaſmatur admiſti, ignibus ſacris, & inflam-
 mationibus profunt. Tunduntur quoque uirides, & digeruntur in paſtillos, qui ſecati ad uſum recon-
 duntur. Capita quoque per ſe in aqua coquantur ad dimidias, iterumq; adiecto melle, dum humor
 coeat in elegmatis lentorem. Id medicamentum in tuſſi, arterie fluxionibus, & coeliacorum affe-
 ctu, doloris leuamentum præbet. efficacius tamen redditur, addito hypociftidis ſucco, & acacia. Pa-
 paueris nigri ſemen tritum cum uino bibitur contra citam aluum, & foeminarum profluuium. in peri-
 giliis fronti

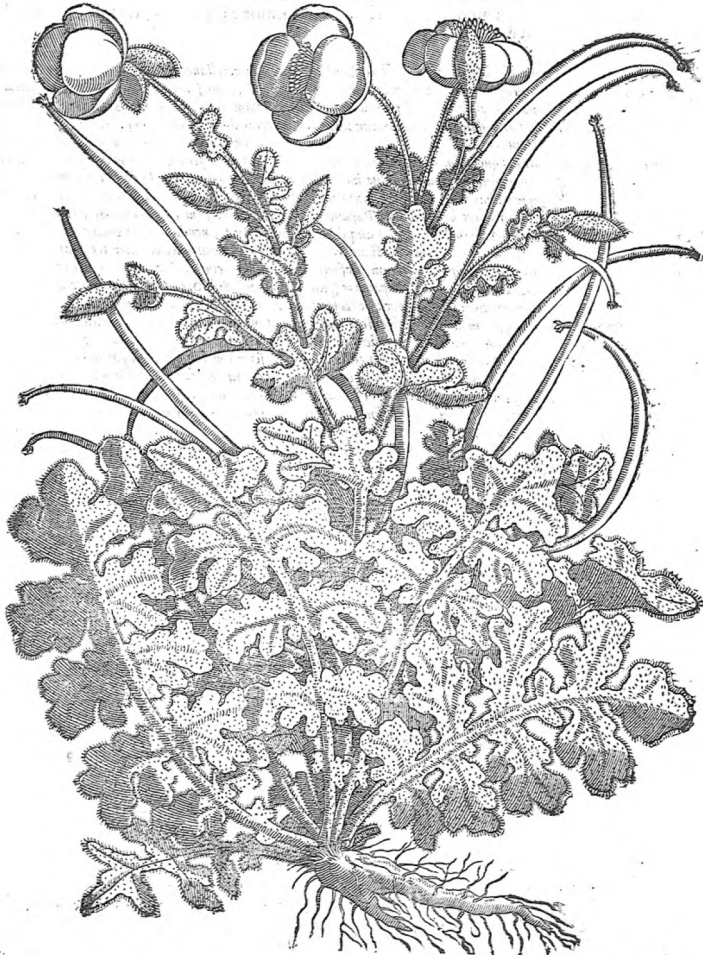

gillis fronti, temporibusque illinitur ex aqua. Opium eius magis refrigerat, inspissat, siccatque. Sum-
 prum cui magnitudine, dolorem finit, concoquit, & somnum allicit, tussis, atque coeliacorum valetu-
 dini auxiliatur: verum si copiosius hauriatur, nocet, cum lethargicos efficiens interimat. Ad dolores
 capitis cū rosaceo perfusum, efficax est: aurium dolori cum amygdalino, myrrha, & croco instillatur
 60 inflammationibus oculorum cum torrefacto oui luteo proficit: igni sacro, & vulnibus cum aceto:
 podagris, cum lacte mulieris, & croco. somnum accersit subditum fedi pro balano. Optimum habe-
 tur graec, & densum, gustu amarum, odoratu soporiferum, quod facili aqua diluitur, laeue, candidū,
 neque asperum, neque grumosum, quod inter colandum nō ut cera coeat, & in sole diffundatur: dein
 admortum lucernis, non atra luceat flamma: extinctum denique odoris uim conseruet. Sed opion
 glaucio, gummi, aut syluestris lactuca succo adulterant. Verum glaucio fucarum, in dilutione croci
 colorem reddit: lactucaceo succo fixum, exiliter spirat, & asperius spectatur: gummi vitarum spien-
 deficit, & infirmum est. Nec desunt, qui eō dementiē deuenerint, ut adipem ei admiscerent. Ficili
 nouo torretur ad oculorum medicamenta, dū mollius, atque rufus appareat. Diagoras, ut Erasistra-
 tus auctor est, usum eius damnauit, oculorum lippitudinibus, & aurium uitis infundi uetans, quo-
 niam uisus aciem hebetaret, & soporem gigneret. Addidit Andreas, illitos eo protinus excacari, si

Opium.

papaveris succo omnia sensum stupefaciunt : & ob id sanè necessariò cogimur ipsis vbi nullum aliud mitigatum opena
 tulit : hæc Galenus . Ex quibus sanè omnibus admoniti esse debent medici , ne temerè , aut inconsultè ad usum opii se con-
 ferant . Sed ratio , qua id corrigendum , administrandumq; sit , ex ipso Galeno colligi potest , lib. 8. de compos. pharmaco-
 secundum locos , vbi ita scriptum reliquit . Calefacientia miscentur , que refrigerantium stupefactionem deducere possunt ,
 cum illa ipsa per se tardi transitus existant . Hæc igitur vbi quis inaudierit , quantitatem consideret simplicium pharmaco-
 rum , que in compositiones miscentur . Ex hac enim sciet num magis , an minus efficere possit compositum pharmaci-
 um , ea que promittit . Si namque refrigerantia plura apparuerint , sensum affectorum magis abundantè , & quantum caloris in ipsa par-
 ticula fuerit , etiam hæc exinguit . Vbi vero calefacientia fuerint aucta , minus quidem hæc efficit ipsam pharmaci-
 um , immo-
 centius autem reddetur . Nosse enim oportet , corpora viventium mortificationi simile aut ipsam perpeti ab omnium ex opio,
 10 hyocyamo , & mandragora compositorum pharmacorum vsu , nimirum causis dolorem infingentibus insensibilibus factis , &
 multi sanè qui assidue talia accipiunt , ad immedicabilem frigiditatem particulas perducunt . Papaver erraticum sic Latinis
 mæris fœtas Græcis appellatur : Italis , Papauero saluatico : Germanis , Klapperrosen : Hispanis , Amapolilla , & Papoulla :
 Gallis , Coquelourdeis . Papauer verò satium Latine dicitur . μίκρον ἢ μέγαν Græcè vocatur : Arabicè , Thaxthax , seu Chesh-
 chas : Italicè , Papauero domestico : Germanicè , Mæzomen , Dormidera : Gallicè , Gallicè , Pauc . Quod denique Græci πῖον , Nomina
 & πικρῶν , Latini item Opium & Meconium dicunt : Mauritanè , Afium : Itali , Opio ,

PAPAVER CORNVTVM.

Papauer ceratites, id est, corniculatum, folia habet candida, hirsuta, verbasco similia, in ambitu syluestris papaueris more ferrata: caule non dissimili: flore pallido: calyculo foeni graeci, in corniculorum modum inflexo, vnde nomen mutuatur: semine papaueris, pusillo, nigroque: radice per summa cepitum, nigra, crassa. nascitur in maritimis, & alperis. Radici ea vis inest, vt in aqua decocta ad dimidias coxandicum. & iccinoris affectus potu sanet. prodest his, qui crassa quadam, & araneosa cum lotio reddunt. Alum leniter purgat semen, acetabulo in aqua mulla poro. Crusta emarginat, illita ex oleo folia floresq; argema ac nebulas iumentorum, perunctas abstergunt. Sunt qui glaucium hoc papaueris genere facitari existimant, falsi quadam foliorum cognatione.

Aliud Papaueris genus aphrodes, id est, spumicum vocatur, ab aliis heracleum, caule dodrantali: foliis admodum paruis, radice similibus: fructu inter ea candido. nam heracleum alba est, & spumica tota: radice in summo cespite. Legitur aetate semes, cum integrè adoleuit, deciditque exiccatum. Datum acetabulo mensura in aqua mulla, uomitione expurgat. priuatim huiusmodi purgatio, comitialibus prodest.

Papauer corniculatum in maritimis nostris Senensibus Crassetano, & Orbetellano agro, & circa Herculis portum Argentario promontorio, itemque in Adriatici maris litore non longe a Timavo fonte, & Tergesto saxoso litoris tractu, vbi sapsius ipsum legitur, frequentissimum prouenit: quanquam etiam in alijs Italiae locis nascitur, sed quod possimum in hortis, & viridarijs ad publicum omnium commodum, & spectaculum fuerit statum. Huius meminit Theophrastus libro 9. cap. 14. de plantarum historia, sic inquit. Papaueris quoque syluestris genera plura notantur: quoddam enim corniculare appellatur: quoddam autem nigrum est, folio consans verbasci nigri, sed minus nigro: canli altitudo cubitalis: radix breuis, per summaque cespitum: fructus inflexi, ut cornicula figurantur. Legitur circa messes. Alum purgare potest: folium albuginem quibus aserit, nascitur iuxta mare, saxosis locis: haec ille. Crediare nonnulli Glaucium, quod Mauritanis membe uocatur, fieri et corniculati Papaueris succo: Verum ij (ut Dioscorides est auctor) proculdubio accipiuntur. Ceterum Papauer spumicum, quod aliqui heracleum uocant, nondum mihi competent est, neque etiam haecenus aliquem reperi, qui illud legitimum ostenderet. Quo fit, ut ipsum quoque inter tot alias nobis incognitas plantas relinquere malim, quam aliquid incertum proferre, ut quidam faciunt. Veritatem non mihi uidetur silentio pretereundis fatalis fere Plinij lapsus, in Papaueris spumici mentione lib. 20. cap. 19. Quippe qui huius papaueris folia sepius passerum modum representare tradiderit, deceptus nimirum duplici eiusdem nominis Graeci significatione.

spumicum enim Graecis non autem passerem auiculum significat: sed & plantam eam, quam Latini radicalem, sive lanariam herbam appellant: cui quidem Dioscorides non autem auiculum, quas passeres Latini dicunt, Papaueris spumici folia similia reddidit. Quemadmodum & Theophrastus, qui de eo loco citato ita scriptum reliquit. Papauer heraclion nuncupatum folio constat struthij, hoc est radialis, qua linteae candorem conciliant, radice candida, in summa terre eunte: fructu albo. Huius radix purgare superius nata est. Non desunt, qui contra comitiales ea videntur in vino mullis. hec Theophrastus. Papaueris corniculati meminit Galenus libro 7. simplicium medicamentorum, de eius viribus in hunc modum asserens. Papauer corniculatum nominatum quidem est a semine lenem inuersionem habente, veluti & sanum graecum, vt bonis cornu videatur esse simile. Vocatur porro a quibusdam paralium, quandoquidem vt plurimum iuxta mare nascitur. Vm habet incidendi, & abstergendi. Itaque radix herba in aqua decocta ad dimidium, hepaticos affectus adiuuat. Porro folia, & flores sordida admodum, & maligna vlcera iuuant. Sed ab his abstinere oportet, vlcibus iam expurgatis: adeo enim abstergere valent, vt & pura quoque carnis nonnulli eliquent. Hoc virium robore non sordem duntaxat, sed & crustam vlcibus detrahit. Papauer verò Herculeum, quod & aphrodes, hoc est, spumicum vocatur, eo quod tantum sit candidum, & spumosum, exilis est. Semen habet pituitam expurgens. Μίκαν κεραιτίς id est Graecis vocatur, quod Latine Papauer corniculatum: Arabibus, Almacharam: Italiae, Papauer cornuto: Germanis, Gelbol magen, Moen, & Beelma: sancin: Hispanis, Dormidera marina: Gallis, Pauer ocornu. Id verò μίκαν ἀρρατίς Graecè dicitur, Latine Papauer spumicum: Arabice, Dabre, & zebeelij: Italicè, Papauer spumicum.

a Meum. sic
si laspidi. i. a.
dice tenui. ita
Mem.
& Orb. xpi
ερωτησε. i.
ερωτησε. i.
& exiccatum
reponitur.
Papaueris cor
niculati confi
deratio

Papauer spu
micum.

Plinij lapsus

Papaueris cor
niculati uires
ex Gal.

Nomina.

Hypocoon. aliqui hypopheon uocant. nascitur in segetibus, aruisque, folijs rure, exilibus ramis. Natura eadem, quae papaueris succo.

Hypocoon ijs facile sese offeret, qui inter segetes, & legumina ipsum perquirere non grauabuntur. Hoc pro syluestri ruta olim Petrus Spezzalancia Clesij pallis Ananias oppiduli pharmacopola compater meus, mihi ostendere solebat. Quandoquidem id prouenit in aruis, solijs ruta paulo maioribus: caulibus exiguis, mollibus, hirsutis: in quibus sunt flores, qui in luteum pallescunt, essi prope calycem purpurei spectentur. in horum medio iocellus erumpit colore aurum simulans, visu iucundus. Floribus succedunt capitula, tenui involuero contexta: in quibus semen clauditur nigrum, asperum, pendentibus melantribo proximum. Ceterum scio non deesse nascituros, qui iam diu plantam hanc nostram impugnant; dicuntque folia illi non esse rure, sed potius Alceae. Atqui si singulatim examinentur ijs facile cognoscunt, a ruta parum admodum distare. Ad haec si vires expendantur, nihil sane obstabit, quin ea in hac planta reperiantur, quae in ipso quoque sunt papauere. Quo fit, vt horum susurrantium bombo nihil a priori mea sententia dimouear; quosque aliam plantam, quae magis facie, & viribus Hypocoon referat, in medium afferant. Meminit huius Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, his paucis verbis. τριπέκοον, inquit, refrigerandi vim habet, ex tercio serè refrigerantium ordine, adeo ut parum absit a papauere. Quod Graeci τριπέκοον, Latini quoque Hypocoon uocant: Itali, Hipecoo.

Hypocoi con
sideratio.

Hypocoi uires
ex Gal.
Nomina.

Ἑπὶ τῆς ἑπτά. **HYOSCIAMVS, SIVE APOLLINARIS.**

CAP. LXIII.

HYoscyamus frutex est caules emittens³ crassos. folia lata, oblonga, diuisa, nigra, hirsuta: flores⁴ latere caulis, ordine prodeunt, tanquam puniceorum cyrini, scutulis septi feminum plenis, ut papa⁵ ueris. Tres eius differentia. Vna femine nigro floribus penè purpureis, filiacis folijs, cytinis præduris & spinosis. Alterius semen subnauum ut irionis. flores lutei, folia & siliqua⁶ simpliciore. ambo infaniam gignunt, & foporem: ideo in communi usu damnantur. Tertium genus, ut quod mitissimum effect, medici recipere: pingue. lanuginosum, molle, candidi floris feminisq⁷, in maritimis ruderibusque nascens. cuius occasio si non adsit, rufum usurpari oportet. niger, ut deterrimus, improbat. Recentis femine, caulibus, folijsque tuis succus in sole exprimitur, & exiccato humore, usus ad annum ut que prorogatur: nam facîle corruptionem sentit. Extrahitur etiam ex sicco semine separatim in aqua calida tuis, & expressio. Liq⁸umentum autem succo lacteo præstantius est, & magis dolores finit. Con- tusa herba recens, addita⁹ trimestri farina, digeritur in pastillos, & reconditur. Liq¹⁰umentum primum, & quod a sicco femine exemptum est, collyrijs, que doloris sensum auferunt, commodissimè interti so- lent. contra acutas, calidasque fluxiones dolores aurium, atque uulug mala profunt: cum farina autem, aut poluicia

a Oribaddit.
 πάλαι: mul-
 tos. Et ita
 quoq; Meū.
 b Orib. ἀπα-
 λότερος. αἰε-
 νεότερος.
 c Orib. ἀδ.
 γένος ἑνὸς
 τῶ αἰ. ἡ. ἡ. ἡ.
 l. candidus, ut
 que utendum
 est.
 d Hæm. ἡ.
 τῶ αἰ. ἡ. ἡ.
 ἡ. ἡ. ἡ. ἡ.
 fig. i. cum tri-
 menti horni
 farina & ru-
 ti.

ant poluicia

aut polenta, oculorum, pedum, cæterarumque partium inflammationes placant. Semen eadem præbet: tussi, defillationibus, oculorum fluxioni, & doloribus efficax: contra mensum abundantiam. & cruentam aliunde sanguinem, oboli pondere cum papaveris semine, & aqua mulla bibitur: podagris subuenit: testibus inflatis, mammisque tumentibus à partu, tritum ex vino illinitur. Aliis quoque cataplasmatibus, quæ doloris leuamentum præstant, admisceri solet. Folia omnibus medicamentis dolorem febribus, per se, & ex polenta utilissimè imponuntur. recentia ad mitigandos omne genus dolores febribus modo folia, si acetabuli mensura manduntur, medio cremi infaniam gignunt: idem efficeret tradunt, si color ulcus sentiente, infundantur. Radice in aceto decocta, dentes in dolore colluuntur.

Hyoscyami
condid.

H *Hyoscyamus* (ut Dioscoridi placet) tres habet differentias. Prima nigrum fert semen, secunda subflauum, tertia album, quæ omnia ut fœcine differunt, ita & floribus. Siquidem in prima purpurei, in altera lutei, in postrema verò candidi spectantur. At *hyoscyamus* purpureo flore resertum nusquam hæcenus videre licuit. Cætera verò genera & ridimus, & sæpe legimus. Quæ flore luteo, & subflauo semine prouenit, ubique ferè locorum nascitur, locis incultis, secus itinera, & in agrorum limitibus, folio brassicæ, lato, venoso, pingui, nigricante, oblongo, in acutum desinente, & seculo, Acantibi modo, circumquaque ambitu kirjuto, sed tactu molli. Caulis habet teneros, teretes, pilosos, pingues, subalbicanes,

licanter, è quibus à mediò rami prodeunt numerosi, in quibus flores in altera tantam parte è latere prodeunt . Hos calyces quidam sequuntur Punicorum Cythni similes, serrato, ac pungenti cacumine ocimoidis ferè modo, in quibus semen concluditur, rotundis quibusdam scutulis, caliculorum os occludentibus . Nam ijs maturitate exclusis, protinus semen decidit . Radice nititur sphaera longitudine, alba, molli, succosaque . Tota planta graniter oleæ, adeò ut olivæ mentem afficiat . Quæ autem alba vocatur, folijs crectis ferè similibus, sed subrotundis ; pinguioribus ; mollioribus, hirsutioribus, varioribus, & albicantibus . Flores proferi aleri similes, sed candidos, aut subluteos, è quibus eodem ordine Cythni oriuntur, sed variores, & elementiores, in quibus album concluditur semen . Non desunt qui novam quandam in Italiani attulerunt plantam, spectatam sanè pulcherrimam, quam inter Hyoscyami genera annumerant . Caules edit hec sesquipedales, rotundos, tenui obductos lanugine, ramososque, folijs amplis, pinguibus, tenui pilo refertis, mollibus, solani saporis, ferè speciem quadamtenus referentibus, odore etiam gravi . Flores edit luteos Hyoscyami annulos, è quibus capitula subrotunda oriuntur : quæ non nullam Hyoscyami speciem præ se ferunt . Nam, & similibus ferè scutulis concluduntur, corona to circumquaque orificio, & semine intus subtili colore . Radice nititur alba, sphaera longitudine, numerosis vbiq; fibris, & digiti crassitudine . Hanc iam pridem ex Italia ad me transmisit in Boemiam Iacobus Antonius Cortusius . Hyoscyami meminit Scribonius Largus, iniquens, Altercum, quod Græcis hyoscyamus vocatur, qui biberint, capitis gravitate, & venarum distentione laborant, menteq; abalienantur cum quadam verborum altercatione : unde & nomen apud

HYOSCYAMVS ALBVS.

Latinos. Hoc idem equidem testari possum, quod viderim in Ananiae vallis montibus pueros, qui Hyoscyami semen comederant, adeo desipientes factos, ut parentes, & vicini eos crederent à cacodemionibus vexatos esse. Hinc est, quod eius regimini uolens Hyoscyamum vulgari sermone appellant Disturbio, ut quod mentem maximè turbet. Aues, quae huius herbae semen ederint, præcipuè quae in gallinaceo habentur genere, non multo post tempore pereunt, quemadmodum & pisces. Hyoscyamus videtur Graecis dicta, quasi faba suilla: propterea quòd (ut Helianus inquit) huius herbae pastu resoluatur: & conuellantur aprì. Sed remediùm nouere: aquas enim statim aduent, & caneros venantur, atque ita proximo saluti restituuntur. Hyoscyami vires recensuit Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, his verbis. Hyoscyamus, cui semen atrum est, insaniam, ac soporem affert. Huic autem is, cui semen medicoriter flauum est, propinquam facultatem obtinet. Verùm utriusque fugiendi sunt ut inuiles, & venenosi seu deleteri. Ceterum cuius semen, ac ius candidius est, ad sanationes vel maximè idoneus est, ex tertio quodammodo ordine refrigerantium. Porro flor eius quideta, cui semen est nigrum, mediocriter purpureus est; eius vero, cui est subflauum, leuiter mali colorem refert. haec Galenus. Ceterum, ut ad hyoscyami historiam nostra reuertatur oratio, mihi quidem non videtur praetermittenda suspicio, quae est, quòd in huius capitis initio, ubi de floribus fit mentio, mendum aliquod subsit. Ea namque mihi floribus tribuuntur: quae sunt, quòd in legitime debentur. Etenim siliquae sunt, quae scutulis conteguntur, atque semen intus continent, non autem flores. Attinget hanc nobis suspensionem Serapio; quippe qui illud de fructibus Hyoscyami Dioscoridi acceptum referat, quod hic de floribus scriptum legatur. Quare non temere, meo iudicio, conytere possumus, hunc locum in Dioscoride deprauatum aut mu-

Hyoscyami
vires Ex Gal.

10

HYOSCYAMVS NIGER.

vilatum esse. Planta, quæ Grecis Ψυλλιον Latinis appellatur Hyoscyamus, Apollinaris, herba, Atercum: Arabibus, Bengi: Italia, Iniquiano: Germanis, Biljomen, & Biljen: Hispanis, Velenbo: Gallis, Iniquiane, & Hanebane. Nomina.

Ψυλλιον. PSYLLIVM.

CAP. LXV.

P Syllion folijs est coronopo non dissimilibus, hirsutis, longioribus^a. farmentosa foeni modo in totum herbula, ramis diodranalibus: coma a medio caule exoritur, duobus tribusve conuolutis in cacumine capitulis: in his semine duro, nigro, pulicum simili, unde & nomen, in aruis, & in cultis nascitur. Vis ei ad refrigerandum, inspissandum, & molliendum contuiciens: articulorum morbis, parotidibus, tuberculis, tumoribus, luxatis, illitum auxiliatur: imponitur in dolore capitis, cura rosaceo, aqua, aut aceto: enterocelis infantium, & prominenti umbilico, illitum ex aceto medetur: teritur acetabuli mensura, & in aquæ sextario madefactum, ubi concreuit aqua, illinitur: siquidem ue hementer refrigerat, & in feruentem aquam deiectum calorem reprimat. contra ignes sacros efficax est. Fama est, si uirens domum importetur, non sinere in ea pulices gigni. Cum adipe tufum fordida ulcera, & quæ cacoethe vocantur, expurgat. Succus vermiculosis auribus, aut fluxione laborantibus, ex melle profert.

^a Meib. 229-748 et. 1. n. 1. modo furculosa.

PSYLLIVM.

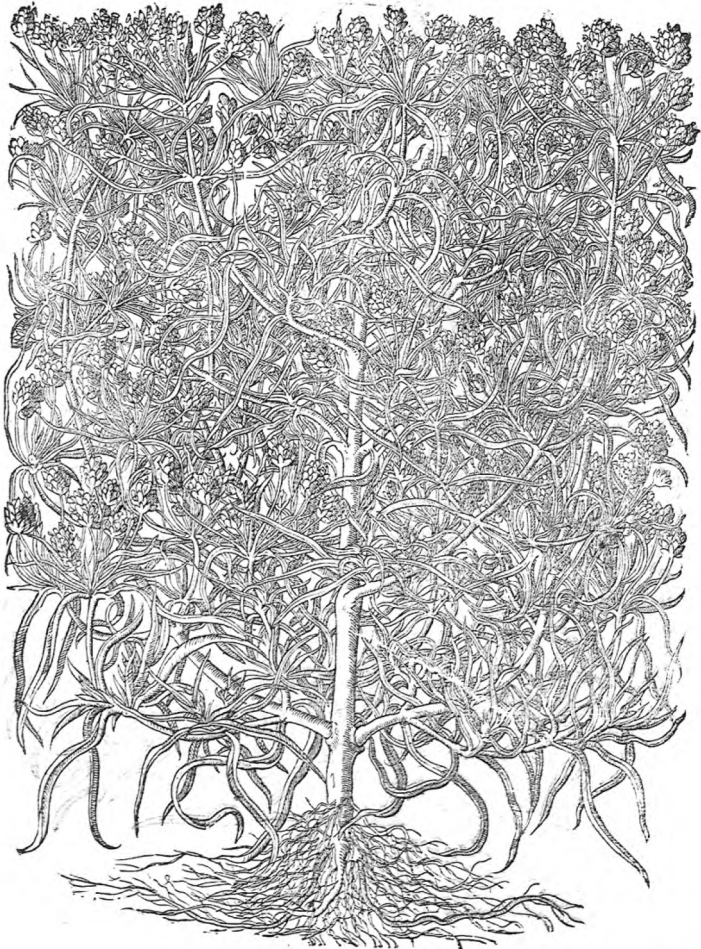

Psyllium

Pſylli conf.

Pſyllium, quod & Pulicariam herbam nuncupant, duplici recensetur genere. Atherum folijs incanis, longis, hirsutis, coronopo amulio, non tamen corniculatis. Ramos gerit numerosos, dodrantales, rotundos, graciles, & foliosos, humotenus potius quam in altum sese diffundentes, in quorum caucumibus capitula oriuntur, compactis squamarum congerie à natura fabricata, vt in scabiosa, & longis pediculis nientia. Flosculos edit pusillos, lanuginosos, pilorum speciem referentes, albo colore, plantaginis angustifoliae modo. Semen, quod nigrum, pellucidumque habetur, pulicem effigie, in ipsis capitulis continetur. Radice nititur subalbicante, dodrantali, numerosis stipata fibris. Nascentur locis incanitis, & à multis quoque seritur. Atherum longè saevientius est, & numerosioribus referuntur folijs, longioribus, argutioribus, densioribusque, pilosis pariter, atque incanis, atque inter se complicatis. capitula illi sunt alteri similia, sed minorapaulò, & numerosiora, in quibus semen progignitur alteri simile. Radice habet multitudine, & numerosis scatentem fibris. Nascentur in campestribus, sed in maritimis frequentius. Seplassi semen veniunt ad glutinosos liquores conficiendos, & ad extinguendam sitim, lanigandamque linguam, in infundendis inflammationibus, prohibendisque calicis defluxionibus, & ad extinguendam sitim, lanigandamque linguam, & faucium scabritiem, in ardentissimis febribus videntur medicis: quoniam ad alvum emolliendam. Pſylli videntur retulle Mejus inter ea medicamenta, quae deiectioni vi pollent, vbi haec ad seipsum saltem habet. Pſyllium de his est, quae temperamentum immutant, & quae evollendo alvum citant. Huius semina trita habentur genera, candicans, subsparium, & ad purpuram vergens. Praestantius perfectè maturum, ponderosum, & quod in aquam demissum statim unum pe-

P S Y L L I V M A L T E R V M .

rit. Contrarius constat cum viribus, tum substantiis: ea squidem, que in medulla continentur, calida est, & secca ordine quarto, admodum acris, incidens, exulcerans, septica, & delectoria facultatis. Que vero in cortice videtur, esse rigo, in frigidat humectatque tertio excessu. Infunditur psyllii semen in aqua fontana frigida, agiturque rudicula taudiu, quousque aqua lentorem contrahat, percolaturque deinde à seminaibus, & admisceatur oleo, aut syrupo violaceo. hoc enim modo psyllium potu alium mirifice emollit, & deicit: Verum si frixum prius semen rosaceo admistum eodem modo agitur, tunc sumptum dysentericis remedio est, & ceteris alui fluxibus, præsertimque ijs, qui deiectionis medicamentum esse præperante huiusmodi superueniunt, sed præcipue acris, quale est scammonium. Ceteram maxime animaduertendum esse, psyllii semen (id quod tamen deservatur recentiorum quidam) tum in pulverem potandum exhibeatur. Quippe quod, attrita medullarj substantia, ventriculum, & intestina exulcerat: icter, & sanguinem inflamat, & omnia denique viscera lædit. Integri seminis dilatum comodo, quo diximus, paratum bilem deicit: eaque propter ardentissimis febribus, intolera-
IO bili sui, inflammationis valde spiritibus, & faucium, & pectoris asperitatibus mirifice medetur. In aceto diu agitatum inflammatione, igni sacro, & herpete laborantibus auxiliatur, exterius illatum: pruriginem prodest capite dolentibus fronti impostum, i tamen dolor à causa calida fuerit excitatus. Hac ex Mesue decersimus. Psyllii vires paucis perstrinxit Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, sic inquit. Psyllii semen admodum vitile est, ex secundo refrigerantium ordine: in desiccando però, & humectando medium quodammodo est, & symmetrum. Herba Psyllii Græcè, Psyllium item Latine dicitur: Arabicè, Bazara chathona, seu Zazer cothune: Italianè, Psillio: Germanicè, Psyllien kraut; Hispanicè, Zargatona: Gallicè, Herbe à pucez.

Psyllii vires
 ex Gal.
 Nomina.

SOLANVM HORTENSE.

Σπιγγος κερκιδος. SOLANVM HORTENSE.

CAP. LXVI.

Hortense Solanum frutescens, est cibus idoneus, exilis, pusillus, multis concavis alis: folio nigro, maiore quam ocimi, & latiore: fructu rotundo, viridi, qui post maturitatem nigricat, aut fulvescit. herba innocens gustus. Natura ei refrigerandi; quare folia ulceribus quae serpunt, & ignibus sacris conuenienter cum poiline polenta illinuntur. agilopia, capitisque dolores, trita & inposita per se sanant: aestuantii stomacho auxiliantur: parotidas cum sale detrita illitu discutunt. Valet succus eius aduersus ignem sacrum atque ulcera quae serpunt, cum cerussa, rosaceo, & argenti spuma: ad agilopas cum pane: infantium adustioni, quam syriam uocant, cum rosaceo perfusus proficit: in collyrijs, aequae uel oui uicem exhibet, contra acutas fluxiones illitus: aurium dolori insillatus prodest. mentium abundantiam sistit in uellere subditus. Succus fuluo gallinarum cortallium fimo subactus, & linteo appositus, agilopijs presentaneo est remedio.

SOLANVM HALICACABVM.

Sapijos ástmadós.

SOLANVM HALICACABVM.

CAP. LXVII.

Est & aliud Solanum, quod peculiari nomine halicacabon, aut physalida, id est uesicariam uocant, foliis antedicto similibus, uerum latioribus: cuius caules, posteaquam adoleuerunt, prona terram spectant: folliculis orbiculatis, uesiculis similibus: in quibus semen continet fuluum, rotundum, læue: acinorum uas figura: quo coronarij utuntur, corollis intexentes. Vim, uisumque horrentis solani habet: uerum cibus nequaquam expetitur. Regium morbum purgat, femine potio, & urinam pellit. Ex utraque herba succus extrahitur, qui siccatus in umbra reconditur, ad eadem ualens.

SOLANVM SOMNIFERVM.

Σολανουμ νουμνιφερουμ

SOLANVM SOMNIFERVM.

CAP. LXVIII

† Mem.
 † Actis. Loc.
 ica.

Solanum somniferum, aliqui etiam halicacabon appellant, fruticat multis ramis, densis, candidis, fractu contumacibus, pinguium foliorum, cotonearumque mali similibus plenis flore grandi, rubro, fructu in folliculis crocatis: radice grandi, subrubro cortice vestita, nascitur in saxis, non procul a mari. Radicis cortex, in vino drachmæ pondere potus, somnificam vim habet, opio mitiorem. Semen vehementer urinani cit. Corymbi duodecim hydropicis dantur: si quid numero adiciatur, alie nationem mentis faciunt. Remedio est aqua copiosa multa, potui data. Succus pastillis inferitur, & medicamentis, quæ doloris leuamentum præbent. decoctus in uino, si in ore contineatur, dentium doloribus auxiliatur. Radicis succus, cum melle illitus, oculorum hebetudines tollit.

SOLANVM SOMNIFERVM ALTERVM.

Σολανός μανικόν

SOLANVM FVRIOSVM.

CAP. LXIX.

Solanum manicon, aliqui perfon, alij thryon appellauerunt. Hæc folium eruce fimile, maius aliquantò, fati acantho, quam pederota uocant, accedens; caules a radice proceros emittit decem aut duodecim, ulnæ altitudine adolefcetes; caput in cacumine oliuæ figura, fed ut platani pilulæ hic futius, uerùm maius, latiusque; florem nigrum: poftquàm eo exiit, racemus exit rotundus, niger, denis aut duodenis acinis confans, fimilibus hederæ corymbis, ut uue mollibus; radice firmatur candida craffa, caua, cubitali, gignitur in montibus, uento perflatis, & plataneatis. Radix drachmæ unius pondera pota ex uino, facit pecies uanas, imaginationesq; non iniucundas obuerti: fed duplicatus hic modus, ad tres ufque dies mentis alienationem affert; quadruplicatus interim. Remedio eft aqua multa copiofius pota, & uomitione reicta.

SOLANVM MAIVS, SIVE HERBA BELLA DONNA.

sed hi quantum uideo ex vnguibz leonem describere volunt, cum & Vrsi, & Tigres exungues non habeantur. Sunt qui hanc plantam iam in vsum medicum (vt audio) trahant. Si quidem, vt quidam promittunt experimentatores, aqua à tota planta distillata, pota duorum, aut ad summum trium cochleariorum mensura, internas vlticium inflammationes extinguit, nullo corporis incommodo, sed (vt illi aiunt) a copiosiore potu abstinentium. Idem præstat exterius admotæ ad erysipelas, sacros ignes, & alios calidos affectus. Contra fusa oculorum, palpebrarumq; phlegmonas leniunt, sicca radice mira vis. Nam si drachmæ pondere crassij, culd trita ex maceretur in vino horis ad summum septem, ac inde percolatum vnum quis degustauerit ieiunus, fiet vt is nullo pacto edere possit, nisi epoto paulo post aceto. Hoc enim antidoto succus statim excluditur, reditq; qui sumpsit, ad cibum. locus est magnus, ubi quis gustosis parasitis hoc apposuerit vinum, cum mensis optimis cibis referatis assidens, nihil profus cibi ingerere queant. Somsifici, & manici Solani meminit T heophrastus libro 9. cap.

Solani histoz. ex Theophr.

10 12. de plantarum historia, sic inquit. Solanorum genera duo, Alterum somnificum, radicem rubra, sanguinis modo, sed candida cum succet: fructu cocco rubriore: solo nigrimalo simili, aut malo dulci, sed piloso, & parte ima magno. Huius corticem radices tundentes admodum, & in vino meraculo madafacientes dant, atque ita dormire faciunt. Nasctur in rupibus, & faucibus, atque sepulchris. Alterum genus insanire facit. id alij Bryoron vocant, alij perison. Constat radice candida, & longa ad cubitum, atque cana. Dabitur eius radice drachmæ pondus, si vt quis ludat, sed; pulcherrimum putret, placuerit: at si magis insaniat vis, drachmis duabus opus est: In autem nunquam infans solus maluerit, tres dabis: & quatuor si intermedium sit. Habet folium eruce proximum, manus tamen: caulem longitudine ferè quatuor cubitorum: caput gethyis, sed manus, atque pilosius, nec fructui platani ab simile constat. Solani singulis generibus vires reddidit Galenus libro 8. simplicium medicamentorum, vbi ita scriptum reliquit. Solanum esulentum, quod in hortis nascitur, notum est omnibus, vnturque: ad omnia ea, que refrigerari, & adstringi possulant: potest enim hæc duo ordine secundo. Ceterorum verò non esulentorum vnum quidem nuncupatur Halicacabum, fructum habet rufum, acino ius tum figura, tum magnitudine ad similem: quo etiam ad coronas vntur. Alterum autem fruticosum, & rufum, hoc est, somnificum, & tertium est præter hæc, quod uariorum, id est, vrsi, folijs appellatur, Halicacabum igitur in foliorum fertilitate hortensi solano simile est, fructum habens ciendæ vrinæ idoneum: prout multis compositis facultatibus, que ad lectur, ad vesicam, & renes accommodantur, misctur. Solani verò somnifici cortex radice, si cum vino bibatur, somnum accessit drachmæ pondere sumptis. Sed & ad cætera quoque papaueris succo persimilis est: nisi quod eoque imbecillior est, vt ipse tertij habeatur ordinis refrigerantium, cum hic in quarto sit constitutus. Huius solani semen vrinam ciendi vim habet. Verum si plus duodecim corymbis hauserit, dementiam furiamve adsicet. Porro quod reliquum est ex diuisi Solani, ad medicatio- nes, que intro in corpus adhibentur, inuile est. Nam si quatuor eius drachmæ sumptæ fuerint, mortem inferent: si pau- ciores, insaniam. Vna certè innoxie sumitur: cæteram nec ipsa vtile quid obtinet. Verum si foris corpori emplastrum modo illinatur, plera maligna, & depercentia curat. Sed ad talia radice cortex optimus est, desicans secundo ordine iam completo, & tertio incipiente: refrigerans verò secundo incipiente. Illud solani genus, quod Græcis ερῳγῶν κινῶν, Latinis Solanum hortense nominatur. Arabibus, Hamebathaneleb, Hameb alchabaich, siue Hanab alhaleb: Italis, Solatro hortolano: Germanis, Nacht schadt: Hispanis, Yruamora: Gallicis, Morelle. Quod verò in Solanum Græcè ἀλικακάβη, & ῥοσάδης, Latine Halicacabum, & Vesciarum appellatur: Arabice, kekengi, Alkekengi, siue kekenji: Italicè, Halicacab: Germanicè, Luden kirjen: Hispanicè, Beziga de perro: Gallicè, Bezenaudes. Quod deinde Græcis ερῳγῶν σπῆρμα, Latinis Solanum somniferum dicitur: Italis, Solatro somnifero. Quod denique Græcè ερῳγῶν ῥακίς, Latine Solanum furio- sum vocatur: Italicè, Solatro furioso.

Solanorum vi res ex Gal.

20 30 40 50 60

Δορυκνιον. DORYCNIVM.

CAP. LXX.

α Μετ. τῶν δρυων

Dorycnion Crateus halicacabon, aut caleam vocat, frutex oleæ nuper procedit similis. Nasctur in petris non procul à mari, ramis cubito minoribus: folijs oleæ similibus colore, minuculis, firmioribus, præter modum scabris: flore candido: siliquis in cacumine, ueris ciceris, densis, rotundis: quinis intus aut senis feminibus, exigui crui magnitudine, lauibus, firmis, uericoloribus, radix ad digiti crassitudinem, & cubiti longitudinem adolefcit. Id somniferum esse constat. Copiosius haustum mortem adfert. Nec desuere qui dicerent, semen in amatoria expeti.

α Μετ. τῶν δρυων βουκων ἀρῆστρο ἰσχυρῶν ἐν οἷς καθύπερθε ερῳγῶν αἰνῶν. in tumida tero habet densos folliculos, uelut ciceris, in quibus femina rotundæ.

Dorycnium, Crateus testimonio, inter saxa in maritimis nascitur, folijs cum forma, tum etiam colore oliuæ proximis. Verum mihi hæc uis non contigit ipsum inuenire, aut inuentum uidere: quauis in eo quoque inquirendo multum laboris insumserim. Non desuerunt tamen amici qui plantas mihi miserunt, quas uij Dorycniem faciebant; Verum cum eas non satis mihi fecerint, hic illas appingere non libuit. Ceterum hallucinantur, meo quidem iudicio, qui putant Dorycnium esse eam Vesciarum, qua semine est rotundo, albo, macula cordis effigie insignito: cuius historia inter Solani genera præsertim capite uetulimus. Si quidem hæc Dorycnium uisum ferè notis respignere deprehenditur. Dorycni meminit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, vbi de eius vrbibus ita scribit. Dorycnium temperamento papaueri simile est, & mandragoræ, & vsi qui sic refrigerandi vim habent: excellit aqua frigiditate admodum efficax. Quamobrem medicum quidem soporem conciliat: largius uerò sumptum interimit. Id ερῳγῶν Græci, quod Dorycnium quoque Latini vocant.

Dorycni cō- sideratio.

α Orib. ἀστ. β. Louis.

Nomina.

Μανδραγόρας. MANDRAGORAS.

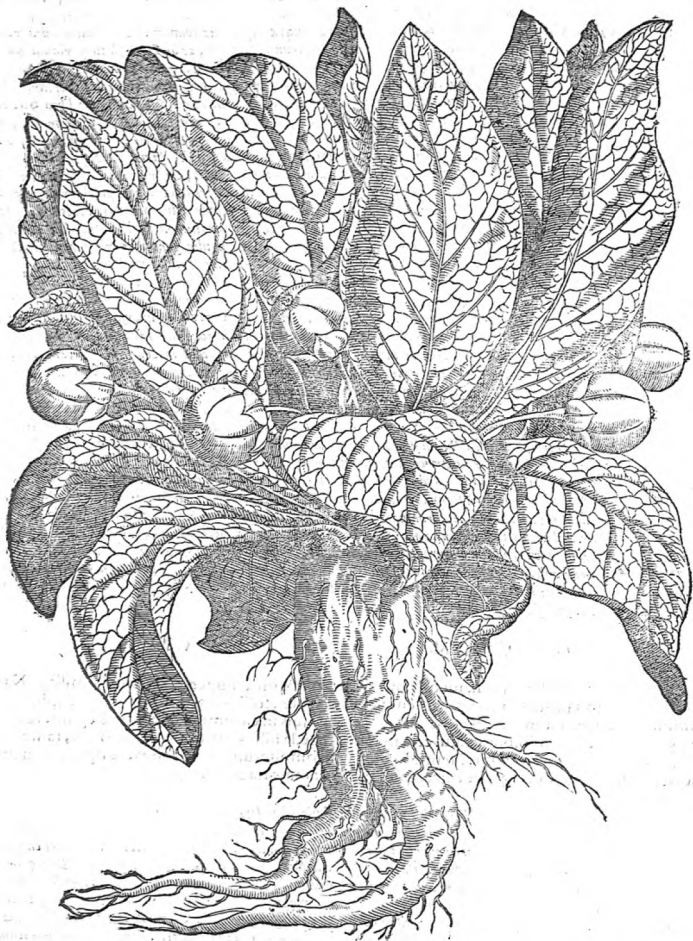
CAP. LXXI.

Mandragoram, aliqui anrimelcum, alij circaeam uocant, quoniam uideatur radix ad amatoria conducere. Duo eius genera, niger, quæ femina existimatur, tridacis appellatur, angustioribus folijs ac minoribus quam lactuca, utrosq; ac graucolentibus, in terra sparsis: mala gerit forbis similia, pallida, odorata, in quibus semen uelut pyrorum: radicibus inheret bene magnis, binis, ternis, inter se conuolutis, nigris foris, intus albis, crasso cortice uestitis: caulem non fert. Alter candidus, qui mas dicitur, nonnullis morion uocatur. huius folia magna, alba, lata, leuia vt betæ: mala quam alterius du plo maiora, colore in crocum inclinant, iucundè cum grauitate quadam oientia, quorù pomorù ci bo aliquantum opiliones soporantur: radix alterius similis, maior & candidior, orbata & hæc caule, Succus fit est cortice recentis radice tufo, & prælis subiecto: qui insolaturs, ubi concreuerit, scitili receditur. Mâlis quoque succus depromitur, sed aliquantro ignauior. Delibatur radix, & traicitur lino cortex, ad usum suspensorij. Aliqui radices in uino ad tertias coquant, & defæcatum ius feruant, ad cyathoque

α Orib. ἀστ. β. Louis.

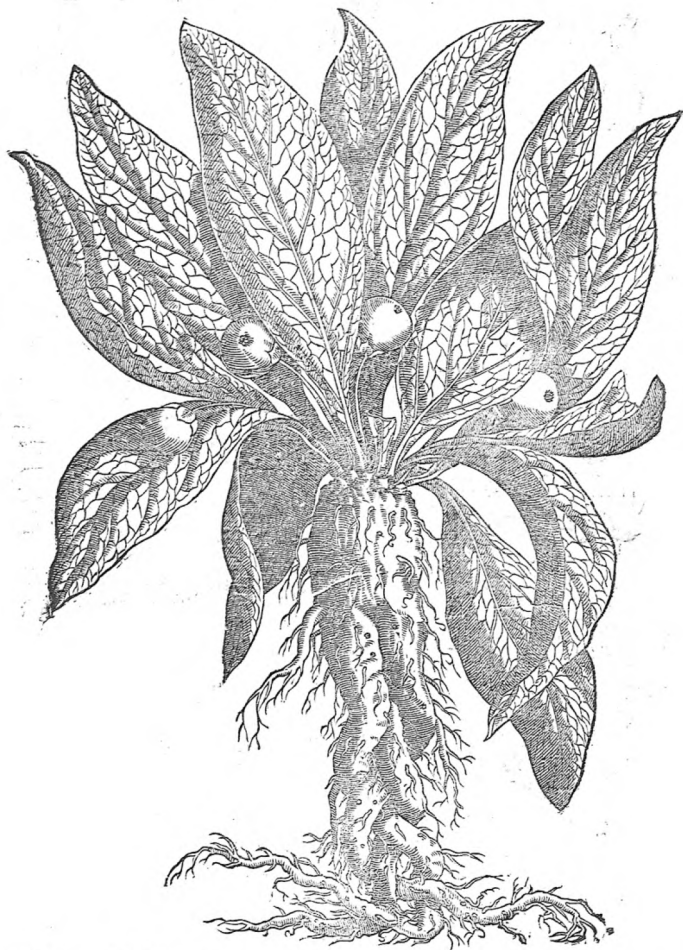
α Orib. ἀστ. β. Louis.

MANDRAGORA M AS.

cyathoe: vno tuntur in perugiliis, & doloribus, & ante sectiones, vstionesque, ne sentiantur. Succus duc bus obolis ex mullo potus, vt veratrum, per vomitiones bilem atram, pituitamq; extrahit; uerum potu la giora vna admittit. Medicamentis ocularibus, & his quae dolores finiunt, pessis quoque emollientibus admiscetur; semioboli pondere inditus, per se menses, & partus expellit; subditus sedi pro balano, somnificus est. Radix ebur emollire fertur, quae senis horis cum eo decocta sit; & ad accipiendam quam effingere optaueris formam, ipsum facile praestat. Folia recentia conuenienter oculorum inflammationibus, & collectionibus, quas ulcera citarunt, cum polenta illinuntur; duritias omnes, suppuraciones, strumas, & tubercula discutunt: stigmata sic exulceratione delent, si quisinis, senisve diebus sensim perfricentur. Folia seruantur in murijs eisdem ad usum. Trixa radix ignibus sacris ex aceto, & serpentinum ictibus ex melle, aut oleo medetur; strumas, atque tubercula cum aqua distilli par: articulorum cruciatus, cum polenta sedat. Fit citra coctionem uinum e cortice radicis, ad huc modum. Ternae ming in uini dulcis metretam conijciuntur. Dantur ex eo terni cyathi, ijs qui secari, aut amburi debent, ut ante dictum est; siquidem nullo tunc afficitur dolore, sed ueterno quodam pressit torpescunt. Mala soporem afferunt olfactu, & etia si mandantur; item expressus ex eis succus. nio

MANDRAGORA FOEMINA.

60 mio tamen odore percussi, obmutescunt. Semen malorum potum vulvas purgat; appositumq; cum sulphure ignem non experto, rubra feminatum profuua silit. Scarificata, punctisque multifariam aperta radice erupens lacryma, cauo vase recipitur. Liqueamentum autem succo lacteo præstantius est. sed non ubique, ut experientia docet, radices lacteum succum delacrymant. Alium tradunt esse mandragoram, nomine Morion, in opacis iuxta specus enatum: folijs albi mandragoræ, minoribus, albis, drantalibus, radicem ambientibus; que mollis est, & candida, paulò maior palmo, pollicemque crassitudine æquat. Tradunt eam in pane, ossa, obsoniove drachmæ pondere deutoratâ, usum rationis intercipere. obdormiscit enim homo, eo ferè quo comederit habitu, sensus impositis, ternis quaternisve, ex quo data est, horis. Hac medici utuntur cum scindendi, vrendiue necessitas adest. Antidotum esse volunt, radicem, cum manico foliano poram.

Mandragoræ
veriusque cõ-
sideratio.

Mandragora utrunque genus frequens nascitur in compluribus Italiae locis, præsertim in Apulia Gargano monte, unde radicem cortices, & poma herbarij quotannis ad nos conuehunt. Habentur & in viciarijs spectaculi gratia. etenim Neapoli, Roma, & Venetijs utranque Mandragoram in hortis & vasis fictilibus satam vidimus. Sed profectio vanum ac fabulosum est, quod Mandragora radices ferant, qua humanam effigiem representent, ut ignarum vulgus, & superstitiosæ mulierculæ certò credunt, & affirmant. Quidus etiam persuasum est, eas effusi haudquaquam posse, nisi cum magno vite periculo, cane qui effodiât, radicibus adalligato, & auribus pice obturatis, ne radicis clamorem audiant effodientes. quod audita voce periclitentur, pereantque fossores. Quippe radices illæ, quæ humanam formam referunt, quas impostores, ac nebulones quidam venales circumferunt, infæcundas mulieres decepturi, facti sunt ex herundinum, bryonie, aliarumque plantarum radicibus. Sculpunt enim in his adhuc viventibus tam virorum, quam mulierum formas, infixis bordei, & mili granis, ut in locis, ubi pilos exoriri volunt: deinde facta scrobe tanquam tenui sabulo obrunt, quosque grana illa radices emittant: id quod viginti ad summum dierum spatio. Erunt eas demum, & adnatas è granis radices acutissimo cultello scindunt, aptantque ita ut capillos, barbam, & cæteros corporis pilos referant. Huius sanè rei certam fidem facere possum, quod cum Roma essem, impostorem quendam, circumsoraneum Ius Gallica correptum nobis curare contigit, qui præter alias innumeras imposturas, quibus circumuentis hominibus pecuniam extorquebat; docuit & artem, qua, & filius

qua factitias sibi comparabat Mandragoras. quarum complures mihi demonstravit, asservens unam tantum interdum ditius vendidisse. quoniam & viginti, nonnunquam etiam triginta aureis. Quamvis nos, qui omni utilitati & saluti quantum possumus consulimus, hac silentio baudquaquam involuenda duximus, vt palam omnibus fiat, quibus falsitatis ac fraudibus maximo cum detrimento, & vitæ sepe discrimine homines ab his impostoribus, & nebulosibus decipiuntur. Qui vt antiquiorum quoque auctoritate fixas imposturas adstruant, prædicant Pythagoram vocasse Mandragoram Anthropomorphon, quod eam humanam formam reddere voluerit. Verum sciendum est, non sine ratione Mandragoram ita a Pythagora dictam fuisse. quippe quod in uniuersum omnes ferè Mandragoræ radices a medio ad immo bifurcatas præueniant, adeo vt circa hominum modo habere videantur. Quæpropter si eos effodiatur tempore, quo fructum gerunt, qui mali iustar super folia ad terram procumbentia breuis pediculo appensus, parum à radice distat, hominis, cuius baccha desunt, effigiem quadantenus representant. Hanc quidem rem nulli, quod iusticiam, vel pauci sunt, qui rectè accipiunt. Quin potius plerique huius sententiæ ignari adducti sunt, vt Pythagoras, & Columelle id maxime vitio vertent, vt qui eos de Mandragora fabulantes esse crediderint. Sed vt ad fabulam illam redeamus, qua periculum denunciari ignaris radices Mandragora effodere volentibus, his cane qui effodiat, non adalligato, ea mihi quidem desumpta videtur a Flauo Iosepho: quiescit de alio radicis genere scribat, ea tamen potuerunt facile ab impostoribus in Mandragora radices transferri. Quod vt omnino clarius intelligat, hic Iosephi verba subiiciam, quæ libro 7. cap. 25. de bello Iudaico ita scripta sunt. Vallis, inquit, qua ciuitas paræ septentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, vbi radix eodem nomine gignitur, quæ flamme quidem ad similes est colore, circa vesperam verò veluti iubar fulgurans. Accedentibus eamque euellere accipientibus, facillime non esse, sed tandiu resistit, nec prius manet, quam si quis vinam muliebrem, vel mensuram iugentem super eam fuderit. Quinetiam tunc si quis eam teigerit, mors certè est, nisi fortè illam ipsam radicem ferre de manu pendente. Capitum autem alio quoque modo sine periculo, qui talis est. Totam eam circumfodiunt, ita vt minimum esse radice terra sit conditum: deinde ab ea religant canem, illoque sequi eum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur, canis verò continuo moritur, tanquam eius vicia, a quo tollenda erat, traditus: nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter unam vinæ cepi eam operæpretium est. Nam quæ vocatur demonia, pessimum hominum spiritus, vitius inmersa, eosque; necantia, quibus subuenit non fuerit, hæc cito, citatis tantummodo admoventur ægyptiatis, abigit. hæc Iosephus. Ex cuius vtiq; verbis omnibus perspicuum esse potest, quod hæc impostores occasione acceptant, qua postea venam as falsam de Mandragora radicibus commenti sunt historiam. Cæterum tertium Mandragora genus, quod Dioscorides Moion appellari tradit, in opacis iustis specus proreniens, qui mihi ostendit in Italia hæcenus reperi neminem. Brasavolus, itenique Fuchsius Hermolam inuenit, meo quidem iudicio, damnant, quod verum hunc in ea sententia fuisse velint, vt putauerit mala illa, quæ in subtribus MELONGENÆ vulgò vocatur, nostris verò Hetruscis Petranicia esse: huius tertie Mandragora fructus. Sed quod hæc non fuerit certa ac firmè Hermolai sententia, eius abundè testis vt ostentent, quæ in suis corollarijs de Morio ita scripta inuenio. De Morio, inquit, mandragora nihil habeo quod addi possit vis, quæ à Dioscoride notatur. Sed quoniam mala terrestria & canina Mandragora fructus appellantur, in mentem fugiunt, quæ vulgò Melongena vocantur, hoc est, vt ipse puto, mala insana: de quibus nihil veteribus scriptum fuisse iam desino mirari, quod multa huiusmodi reperio, sicut hercè multa quondam fuere, quæ modo vel ignorantur, vel certè non habentur. Mala ergo insana è fructe vulgaris sunt, passim nascente, vt melones, & cucurbitæ: pari quoque cultu, folijs propè feruente: flore oblongo, specioso, candido. Manditur vulgò pomum ex oleo, sale, pipere, fungorum modo coctum. Hæc ad verbum Hermolus. Ex quibus equidem omnibus palam fieri arbitror, quod perprimam tum Brasavolus, tum Fuchsius hæc in re Barbaram insimulerint. Cæterum nos Mala insana è planta orti obseruata inuenimus, cui folia inspermonis, aut maioris solani haud absimilia, subæpera tamen, bifurcata, & per ambitum sensim sinuata; canle vincto, senicubiali, ramofo, tereti, firmo, subpurpureo, & perinde ac folia hirsuta. Flores edit albicantes, aut subpurpurei, in stella nodum radiantes, è quibus oblongi oriuntur fructus cucumeris magnitudine, colore in candido purpurascetes, & leuissimo contactu cortice, succola, albicantesque intus pulpa, se-nice numerofo, paruo, siliquastris amulo. Radice nititur misifida, haud èlè descendente, feritur in hortis, & viridarjs primo statim appetente vere, floret æstate, & Autumno fert fructum. Planta est frigoris, & algoris impatiens, quo fit vt in Germania, & Boemia vbi Aestas frigidiuscula fuerit, raro fructu ad maturitatem perueniat. In Italia, vbi Mala insana copiosa proueniunt, frequenter in cibum veniunt. Elixæ enim a cortice mundant, & in facitulas dissecant, & deinde farina aspersa, in oleo, aut butyro feruente in patellis frigit, & resisti apponunt; sale, & pipere condites. Sunt enim gustui non ingrata. Sunt è nostratibus, qui Malis insanis vescantur ad venerem excitandam. Quod fortè ideo præstant, quoniam status gignunt, concoctique, contumaci existunt. Verum cum frequenter manduntur (vt testis est Auicenna) biliosos generant humores. Quinetiam pariunt viscerum obstructions, carcinomata, elephantiasin, capitis dolores, tristitiam, & tectoris & lienis infarctus: vnde postea diuturnæ proueniunt febres, & habitus malus. Hinc itaque fit, vt Aueroem mirari subeat, quod libro 5. collectaneorum mala insana commendauerit suo quodam modo parata. Tam & aliud horum genus importari censit, pressum, obiculaturum malorum modo, melopeponum more sectum, colore primum viridi, deinde vbi maturitatem cepit, in quibusdam verò rubrum visitur. Ideæ; vulgò appellantur P O M I Oro, hoc est, mala aurea. Eduntur & hæc quædam modis illa. Mandragora vires descripsit Galenus libro 7. simplicium medicamentorum, his verbis. Mandragora vincentem habet facultatem refrigeratorem, adeo vt tertij sit ordinis refrigerantium. Verantem & caliditatis cuiusdam particeps est, & in pomis humiditatis: proinde sopo reus: conciliandi vim ea habent. Radicis cortex, cum sit valentissimus, non tantum refrigerat; sed & desiccet. reliquum quod vntus est, imbecillum existit. Hæc planta, quæ Græcis µαδραγορας, Latinis item Mandragoras appellatur: Arabibus, Iabrafæu Tabrachab: Italis, Mandragora: Germanis, Atravn: Hispanis, Mandracola: Gallis, Mandragore, & Mandegloyre,

Hermolai tu telia.

Mala vulgò Melongena.

Melorum in-fanorū uites.

Mala aurea.

Mandragore uites ex Ga.

Nomina.

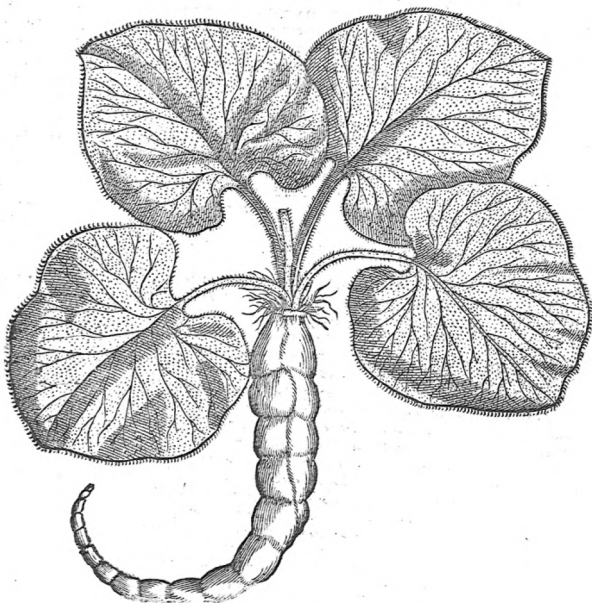
Aconitum, ACONITVM,

CAP. LXXII.

† Meum. *Scor-
pion* alpera.

Aconitum, aliqui pardalianches, alii cammoron, alii thelyphonon, alii myoctonon, alii therioaphonon uocant. Folia habet cyclamini, aut cucumberis, tria aut quatuor, minora, & † tubhirsuta: caulem palmo altum: radix scorpii caudam æmulatur, & alabastri modo splendet. Torpescunt, ut fama est, scorpiones admota radice, stupentq;: qui rursum ellebori contactu, excirantur. Oculorum medicamentis leuandi doloris gratia adiicitur. Encecat pantheras, fures, lupos, & feras omnes, in carnibus obiectum.

ACONITVM PARDALIANCHES DIOSC.

Aconitum alterum.

ACONITVM ALTERVM.

CAP. LXXIII.

Est & alterum Aconitum, quod aliqui cynoctonon, alii lycoctonon appellant. Huius genera sunt tria: unum, quo utuntur uenatores: alia duo in vsum suum ueteris medici. è quibus tertium, quod Ponticum nominatur plurimum in Italia, montibus Iustinis exilit, a priori distans, quoniam folia faciat effigie plarani, crebriore diuisura, longiora. & multo nigriora: caulem filicis pediculo similem nudum, cubitali altitudine, aut ampliorem: semen in siliquis oblongis recondit: radices in modum squillæ marinæ citiorum nigrescunt. Quibus ad uenationem luporum utuntur: insetæ siquidem crudis carnibus, & deuoratæ lupos enccant,